

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025-2028
Rok akademicki 2027/2028

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Specyfika językowa regionu
Kod przedmiotu*	IC4/30/B
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Onomastyki
Kierunek studiów	filologia polska
Poziom studiów	I stopień
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok pierwszy / semestr pierwszy
Rodzaj przedmiotu	do wyboru
Język wykładowy	polski
Koordinator	dr hab. prof. UR Ewa Oronowicz-Kida
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Joanna Czerkies

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW zaj. warsztat owe	Liczba pkt. ECTS
1			15						1

1.2. Sposób realizacji zajęć

x w formie tradycyjnej

x zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Podstawowa wiedza z fonetyki języka polskiego, geografii i historii Polski.

--

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie z terytorialnym zróżnicowaniem polszczyzny i podstawowymi właściwościami dialektalnej fonetyki i leksyki.
C2	Zapoznanie ze zróżnicowaniem językowym (fonetycznym i leksykalnym) Rzeszowszczyzny w aspekcie diachronicznym i synchronicznym.
C3	Wykształcenie umiejętności samodzielnej analizy tekstów odzwierciedlających język mieszkańców współczesnej wsi.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student(ka) zna podstawową terminologię z zakresu dialektologii; podziały terytorialne polszczyzny i podstawowe właściwości dialektalnej fonetyki i leksyki	K_W01
EK_02	Student(ka) zna specyficzne właściwości języka mieszkańców Rzeszowszczyzny.	K_Wo2
EK_03	Student(ka) umie samodzielnie zdobywać wiedzę i gromadzić materiał językowy do badań dialektologicznych	K_U01
EK_04	Student(ka) potrafi poprzez samodzielną analizę tekstu wskazać w nim specyficzne cechy języka regionu.	K_Uo2
EK_05	Student(ka) ma świadomość znaczenia języka w budowaniu tożsamości narodowej i regionalnej.	K_K01

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
<i>Nie dotyczy</i>

B. Problematyka konwersatoriów

Treści merytoryczne
1. Zróżnicowanie dialektalne polszczyzny; Rzeszowszczyzna – definicja pojęcia; przynależność dialektalna Rzeszowszczyzny – 2 godz.
2. Zróżnicowanie regionalne polszczyzny; dialekty i gwary ludowe a odmiany regionalne

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

polszczyzny; dialektyzmy a regionalizmy – 2 godz.
3. Charakterystyka wybranych fonetycznych cech gwarowych – 2 godz.
4. Wzajemne powiązania badań dialektologicznych i etnograficznych; badania dialektologiczne i etnograficzne Rzeszowszczyzny od początku XX wieku do chwili obecnej- 1.
5. Zróżnicowanie językowe Rzeszowszczyzny w aspekcie diachronicznym i synchronicznym – podziały językowe Rzeszowszczyzny wg M. Karasia; gwara lasowiacka; analiza historycznych i współczesnych tekstów (także folklorystycznych) reprezentujących język mieszkańców Rzeszowszczyzny – 5 godz.
6. Wpływy wschodniosłowiańskie w języku mieszkańców Rzeszowszczyzny – 2 godz.

3.4 Metody dydaktyczne

- prezentacje multimedialne przygotowywane przez osobę prowadzącą zajęcia i przez studentów,
- referowanie zagadnień przez studentów,
- praca w grupach,
- dyskusja,
- analiza i interpretacja tekstów.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
Ek_01	OCENA GŁOSÓW W DYSKUSJI, OCENA PREZENTACJI LUB REFERATU ORAZ OCENA PRACY PISEMNEJ	KONWERSATORIUM
Ek_02	OCENA PREZENTACJI LUB REFERATU, OCENA ANALIZY TEKSTÓW PODCZAS ZAJĘĆ, OCENA GŁOSÓW W DYSKUSJI	KONWERSATORIUM
Ek_03	OCENA PREZENTACJI LUB REFERATU, OCENA EFEKTÓW PRACY GRUPOWEJ PODCZAS EKSPLORACJI TERENOWEJ (POZYSKIWANIA MATERIAŁU BADAWCZEGO DO PRACY PISEMNEJ)	KONWERSATORIUM
Ek_04	OCENA PRACY PISEMNEJ, OCENA PRACY W CZASIE ZAJĘĆ	KONWERSATORIUM
Ek_05	OCENA PREZENTACJI, OCENA GŁOSÓW W DYSKUSJI	KONWERSATORIUM

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ocena z konwersatoriów:

Ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie następujących czynników:

- aktywność na zajęciach,
- praca pisemna poświęcona charakterystyce języka mieszkańców Rzeszowszczyzny (na podstawie opublikowanych tekstów historycznych i współczesnych),
- przygotowanie referatu lub prezentacji.

Ocena łączna wyżej wymienionych elementów składowych:

- ocena z aktywności na zajęciach: 30% ostatecznej oceny,
- ocena pracy pisemnej: 40% ostatecznej oceny,
- ocena prezentacji lub referatu: 30% ostatecznej oceny.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (<u>przygotowanie do zajęć</u> , egzaminu, napisanie referatu itp.)	12
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

- Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	<i>Nie dotyczy</i>
zasady i formy odbywania praktyk	<i>Nie dotyczy</i>

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Dejna K., 1993, *Dialekty polskie*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Handke K., 1993, *Terytorialne odmiany polszczyzny*, (w:) Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, t.2, Współczesny język polski, red. J. Bartmiński, Wrocław, s. 191-211
- Karaś M., 1969, *O ludowych gwarach Rzeszowszczyzny*, (w:) Z dziejów kultury i literatury Ziemi Przemyskiej, red. S. Kostrzewska-Krotochwilowa, Przemyśl.
- Wegier J., Oronowicz E., 1992, *Język mówiony mieszkańców wsi Polski południowo-wschodniej. Teksty i omówienia*, Rzeszów.
- *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe* (www.dialektologia.uw.edu.pl)

Literatura uzupełniająca:

- Handke K., 1986, *Polszczyzna regionalna – problematyka i stan badań*, (w:) *Polszczyzna regionalna Pomorza*, t. 1, Wejherowo.
- Kotuła F., 1969, *Folklor słowny osobliwy Lasowiaków, Rzeszowiaków i Pogórze*, Kraków.
- Kucala M., 2001, *Gwary i regionalne odmiany polszczyzny w XX wieku*, (w:) *Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju*, red. S. Dubisz, S. Gajda, Warszawa, s. 193-198.

- Kurek H., 1995, *Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego. Studium socjolingwistyczne*, Kraków.
- Kurek H., 2003, *Przemiany leksyki gwarowej na Podkarpaciu*, Kraków.
- Kwaśnicka A., 2005, *Polsko-ukraińskie związki leksykalne w zakresie obrzędowości weselnej w gwarach okolic Przemyśla*, Kraków.
- Oronowicz E., 1990, *Cechy kresowe w gwarze wsi Munina*, Język Polski, LII, s. 208- 211.
- Oronowicz E., 1998, *Uwagi o wpływach wschodniosłowiańskich w języku mieszkańców dawnego powiatu jarosławskiego*, (w:) *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, red. S. Gala, Łódź, s. 177-183.
- Oronowicz-Kida E., 2007, *Rzeszowszczyzna w polskich badaniach etnograficznych i dialektologicznych*, (w:) *Literatura i język wczoraj i dziś*, red. E. Błachowicz, J. Lizak, Rzeszów, s. 41-56.
- Oronowicz-Kida E., 2009, *Współczesne przezwiska mieszkańców dawnego powiatu jarosławskiego*, ISBN 978-83--60678-12-1, Fraza, Rzeszów, ss. 276.
- Oronowicz-Kida E., 2014, *Oficjalne nazwy wiejskich ulic w województwie podkarpackim, Studium językowo-kulturowe*, ISBN 978-83-7338-986-1, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 428.
- Oronowicz-Kida E., 2016, *Unifikacja kulturowa w języku mieszkańców wsi południowo-wschodniej Rzeszowszczyzny (na przykładzie nazw własnych)*, *Głos- Język-Komunikacja* 3, red. A. Mysza, E. Oronowicz-Kida, Rzeszów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, ISBN 978-83-7996-359-1, s. 13-20.
- Oronowicz-Kida E., 2019, *Globalizacja w języku mieszkańców południowo-wschodniej Rzeszowszczyzny (na przykładzie nazw własnych)*, (w:) *Nazwy własne w języku, literaturze i kulturze. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Zofii Abramowicz*, red. A. Rygorowicz-Kuźma, K. Rutkowski, ISBN 978-83-7431-573-9, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 489-501
- Ożóg K., 1998, *Język polskiej wsi na tle przemian współczesnej polszczyzny*, (w:) *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, red. S. Gala, Łódź, s. 119-125.
- Ruszel K., 1994, *Lasowiaczy. Materiały do monografii etnograficznej*, Rzeszów.
- Ruszel K., 2004, *Leksykon kultury ludowej w Rzeszowskiem*, Rzeszów.
- Sierociuk J., 1990, *Przyczyny przemian dialektów ludowych*, (w:) *Język – kultura – społeczeństwo. Wybór studiów i materiałów*, red. S. Dubisz, Warszawa.
- *Rzeszów-Rzeszowszczyzna. Przeszłość daleka i bliska*, 2000, red. S. Czopek, Rzeszów

